

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/3 2021 s. 1089-1104, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YANSITICI DÜŞÜNME UYGULAMALARINA İLİŞKİN ARAŞTIRMALARIN EĞİLİMLERİ

Mete Yusuf USTABULUT*

Geliş Tarihi: Haziran, 2021

Kabul Tarihi: Ağustos, 2021

Öz

Bu araştırmada, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini, öğretimini ve öğrenme sürecini konu alan bilimsel makale ve lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan, 2021 Haziran ayına kadar hazırlanmış, bilimsel makale ve lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmada ulaşılan veriler, doküman analizi yolu ile çözümlenmiştir. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların daha çok öğretmen yetiştirme ile ilgili olduğu ardından okuma ve yazma eğitimi, ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konularının geldiği ortaya konulmuştur. İncelenen makale ve tezlerde çoğunlukla nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bununla birlikte veri kaynağındaki çalışmalarda örneklem olarak daha çok öğretmenler seçildiğine dair sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretimi, yansıtıcı düşünme, makale, lisansüstü tez.

TENDENCIES OF RESEARCHES ON REFLECTIVE THINKING PRACTICES IN TURKISH LANGUAGE TEACHING

Abstract

This research aims to determine the research tendencies of scientific articles and graduate theses on reflective thinking skills, teaching, and the learning process in Turkish language teaching. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the research. The research data source consists of scientific articles and postgraduate theses, prepared until June 2021, on reflective thinking skills in Turkish language teaching. The data obtained from the research were analyzed by document analysis. It has been revealed that the studies on reflective thinking in Turkish language teaching are mostly about teacher training, followed by reading and writing education, teaching Turkish language as a mother language and a foreign language. Mostly, the quantitative research method was preferred in the articles and theses. However, it was concluded that more teachers were chosen as samples in the studies in the data source.

Keywords: Turkish language teaching, reflective thinking, article, postgraduate thesis.

* Dr. Öğr. Üyesi; Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, meteustabulut@bayburt.edu.tr

Giriş

Vilhelm von Humboldt yaklaşık 200 yıl önce öğrenmenin yanında nasıl öğrenildiğinin öğrenilmesi kavramını dile getirerek “yansıtıcı öğrenme” durumunu ilk kullanan kişi olmuştur (Fichtner, 2005). Taggart ve Wilson (2005) yansıtıcı düşünmeyi, eğitim ile ilgili konularda bilgi temelli ve akılcı kararlar alma süreci sonrasında ise bunların sonuçlarını yorumlama süreci, Osterman ve Kottkamp (1993, s. 183) ise yansıtmayı “kişinin gelecekte daha iyi olaylarda bulunması için seçim ve karar vermesini ileriye taşıma amaçlı eylemlerinde farkındalık ve analitik bakış açısı uygulama çemberidir.” olarak açıklar. Açıklamalara dayanarak Ustabulut (2020) yansıtıcı düşünmeyi, “bireyin deneyimini, inancını, algılarını, tutumlarını ve gözlemledikleri üzerinden farkındalık oluşturup, onları sentezleyerek olumlu davranışlara çevirmeye çalışıp eleştirel bir biçimde yorumlama yapıp bireyin kendisine bir davranış hazırlama süreci” şeklinde tanımlamaktadır.

Yansıtıcı düşünme eğitim programları açısından yeni bir kavram olarak görülebilmektedir ancak özellikle 2006-2007 öğretim yılında yürürlüğe giren öğretmen yetiştirme programı problem çözen, öğrenmeyi öğreten öğretmenler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (YÖK, 2007). Bunun birlikte öğretmen yetiştirme programı ile öğretmen adaylarına üst düzey bir yetenek kazandırılması hedeflenmiştir. Entelektüel donanımı desteklemek amacıyla yapılan yansıtıcı uygulamalar kişiye karşılaştığı sorunlara çözüm üretmesi ve zorlukların üstesinden gelme becerisini kazandırmaktadır (Rodgers, 2002).

Yansıtıcı düşünme ile ilgili ülkemizde yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde genellikle ilkökul öğretmenleri, sınıf öğretmenleri, matematik öğretmenleri ve biyoloji öğretmenleri bağlamında çalışıldığı görülmektedir (Alp ve Taşkın, 2007; Dolapçioğlu, 2007; Kaf Hasırcı ve Sadık, 2009; Tok, 2008; Yorulmaz, 2006; Töman, 2015, Yılmaz ve Bal, 2015; Keskin, 2020). Türkçe öğretimi alanında ise, yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik çalışmalar oldukça yetersiz kalmıştır (Ustabulut, 2019). Ancak uygulamada olan Türkçe Dersi Öğretim Programında üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine önem verilmekte, ders sürecinde de eleştirel, yaratıcı, analitik, yansıtıcı düşünme gibi becerilerin dil becerilerini destekleyecek biçimde geliştirilmesine çalışılmaktadır.

Alanyazında üst düzey düşünme becerilerine yönelik araştırmaları bütüncül bir bakış açısıyla inceleyen çalışmalara rastlanmaktadır. Örneğin Batur ve Özcan’ın (2020) eleştirel düşünme ile ilgili tezleri; Eğmir, Keskin ve Pektaş’ın (2020b) yaratıcı düşünme uygulamalarının etkisiyle ilgili tezleri; Eğmir’in (2019) öğretmen eğitiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik makale ve tezleri ve Eğmir, Beycan ve Dede’nin (2020a) yansıtıcı uygulamalarına dair lisansüstü tezleri analiz ettiği araştırmalara alanyazından ulaşılabilmektedir. Buna karşın Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarını konu alan çalışmaların çeşitli özellikleri ile incelendiği ve bütüncül bir bakış açısıyla araştırma eğilimlerinin ortaya konulduğu bir araştırma bulunmamaktadır. Dolayısıyla Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarının, öğretiminin ve becerilerinin işlendiği araştırmalara dair var olan durumun ortaya konulması hem ana dili hem de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına fayda sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini, öğretimini ve öğrenme sürecini konu alan bilimsel makale ve lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların (makale ve tezlerin) yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımı nasıldır?
3. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik makalelerin yazar sayılarına göre dağılımı nasıldır?
5. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların konularına göre dağılımı nasıldır?
6. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların araştırma yöntem ve desenlerine göre dağılımı nasıldır?
7. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların örneklem özelliklerine göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırma, nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar, sosyal olay ve olguları içinde buldukları doğal görünüşleriyle değerlendirmeyi amaçlar. Bunun için gözlem, görüşme ve dokümanlardan yararlanırlar. Yine nitel araştırmalar, insanın kendi özelliklerini ve içinde bulunduğu toplumsal sistemin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgiye ulaşma ve üretme yollarındandır (Özdemir, 2010). Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma problemi hakkında geniş bir zaman dilimine dayalı analizi olanaklı kılması, çeşitli yazılı materyallere ulaşma yoluyla geniş bir örneklem oluşturulması, verilerin araştırmacı tarafından değil de birey tarafından özgün bir biçimde kaydedilmesi bakımından üstündür (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 187-190). Bu doğrultuda çalışmada, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan çalışmaların (makale ve tezlerin) araştırma eğilimleri var olduğu şekliyle gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağı, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan, 2021 Haziran ayına kadar hazırlanmış, bilimsel makale ve lisansüstü tezlerden oluşmaktadır. Veri kaynağı, konuyla ilgili Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) TR Dizin'de yayınlanmış bilimsel makaleler ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Tez Merkezi'nde yer alan lisansüstü tezler ile sınırlandırılmıştır. Veri kaynağı oluşturulurken yapılan sınırlandırmada TR Dizin'in ve YÖK Tez Merkezi'nin ulusal düzeydeki en kapsamlı veri tabanı olması etkili olmuştur. Veri kaynağını oluşturmak için TR Dizin ve Ulusal Tez Merkezi'ndeki arama motorlarına belirlenen anahtar kelimeler yazılmıştır. Tarama sürecinde arama kısımlarına; yansıtıcı düşünme, yansıtıcı öğretim, yansıtıcı öğrenme, yansıtma beceri ve Türkçe / yabancı dil olarak Türkçe / yabancılara Türkçe, Okuma / Okur, Yazma, Konuşma, Dinleme anahtar kelimeleri yazılmış ve ilgili ana bilim dalları seçilmiştir. Türkçe öğretiminde üst düzey düşünme becerilerini konu alan araştırmalar kapsam dışında tutulmuştur. Ancak öğretmen ve adayların

yansıtıcı düşünmeye yönelik özelliklerini konu alan ve örnekleminde Türkçe ile Türk dili edebiyatı öğretmen ve adayları tercih edilen çalışmalar veri kaynağına alınmıştır. Ayrıca 06.06.2021 tarihine kadar yayınlanmış / hazırlanmış makale ve lisansüstü tezler belirlenmiştir. Yapılan tarama sonucunda 19 bilimsel makale ve 20 lisansüstü tezin yayımlandığı / hazırlandığı tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren, yazılı ve görsel materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Buna uygun olarak araştırmada, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan bilimsel makale ve lisansüstü tezler taranmış, alt problemler doğrultusunda analiz edilerek eğilimleri ortaya konulmuştur. Veri kaynağındaki makale ve tezlerin elektronik dokümanlarına TR Dizin ve YÖK Tez Merkezi'nin resmî ağ sitesi üzerinden ulaşılmıştır.

Araştırma ulaşılan veriler, doküman analizi yolu ile çözümlenmiştir. Doküman analizi hem bir araştırma modeli hem de veri analiz tekniği olarak kullanılabilir (Merriam, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Yapılan veri analizi sonucunda veriler frekans (f) değerleri ile tablolar hâlinde sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan bilimsel makale ve lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerine ilişkin bulgular tablolar hâlinde gösterilmiştir:

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların yıllara dağılımı

Tablo 1: Yansıtıcı Düşünmeye Yönelik Çalışmaların Yıllara Dağılımı

Yıl	Makale	Tez	Toplam
	f	f	f
2004	1	1	2
2008	-	1	1
2009	-	1	1
2010	-	2	2
2011	2	1	3
2012	1	-	1
2013	-	3	4
2014	1	-	1
2015	1	1	2
2016	3	4	7
2017	-	1	1
2018	2	2	4
2019	5	3	8
2020	2	-	2
2021	1	-	1
	19	20	39

Tablo 1'e göre, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan bilimsel makale ve lisansüstü tezlerin en fazla 2019 (f=8), ardından 2016 (f=7) yılında hazırlandığı görülmektedir. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeyi konu alan ilk makale ve tez çalışmasının 2004 yılına tarihlendiği belirlenmiştir. Bunun yanında konuyla ilgili en fazla makale 2019 (f=5), en fazla tez ise 2016 (f=4) yayınlanmıştır. 2013 ve 2018 yıllarında da 4'er çalışma yapılmıştır. Bahsedilen yıllar dışında ise, 1 ile 3 arasında çalışmanın olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, konuyla ilgili çalışmaların belirli bir düzen içerisinde yıllara dağılmadığını ancak 2016 yılından

sonra Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme ya da öğrenmeyi konu alan çalışmalarda artış olduğunu göstermektedir.

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik lisansüstü tezlerin türleri

Tablo 2: Yansıtıcı Düşünmeye Yönelik Tezlerin Tür Dağılımı

<i>Tez / Prog. Türü</i>	<i>f</i>
Yüksek Lisans	14
Doktora	6

Tablo 2'ye göre, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan lisansüstü tezlerin daha çok yüksek lisans (f=14) türünde hazırlandığı görülmektedir. Doktora düzeyinde ise, konuyla ilgili 6 lisansüstü tezin tamamlandığı anlaşılmaktadır.

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik lisansüstü tezlerin hazırlandıkları üniversiteler

Tablo 3: Yansıtıcı Düşünmeye Yönelik Tezlerin Üniversitelere Dağılımı

<i>Üniversite</i>	<i>f</i>
1. Akdeniz Üniversitesi	1
2. Atatürk Üniversitesi	1
3. Balıkesir Üniversitesi	1
4. Bartın Üniversitesi	1
5. Dokuz Eylül Üniversitesi	1
6. Fırat Üniversitesi	3
7. Gazi Üniversitesi	4
8. Gaziantep Üniversitesi	1
9. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1
10. Kafkas Üniversitesi	1
11. Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	3
12. Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1
13. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1
	20

Tablo 3'e göre, konuyla ilgili 13 farklı üniversitede lisansüstü tez çalışmasının yapılmıştır. Bununla birlikte, yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan lisansüstü tez çalışmalarının en fazla Gazi Üniversitesi'nde (f=4) hazırlandığı, bunu Fırat (f=3) ve Niğde Ömer Halis Demir Üniversitelerinin (f=3) takip ettiği görülmektedir. Diğer 10 üniversitede ise konuyla ilgili birer lisansüstü tez hazırlanmıştır. Bu bulgu, yansıtıcı düşünmenin Türkçe öğretiminde bağımsız bir değişken olarak öğretim sürecinde, öğretmen yetiştirmede, program geliştirmede ve diğer bilişsel – duyuşsal olguların yönelimleri üzerinde uygulanmasına dair farklı üniversitelerde lisansüstü çalışmalara konu olduğunu göstermektedir.

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik makalelerin yazar sayıları

Tablo 4: Yansıtıcı Düşünmeye Yönelik Makalelerin Yazar Sayıları

<i>Yazar Sayısı</i>	<i>f</i>
1 Yazarlı	7
2 Yazarlı	11
3 Yazarlı	1
	19

Tablo 4'e göre, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan bilimsel makalelerin çoğunun 2 yazarlı olarak yayımlandığı görülmektedir. Veri kaynağındaki makalelerden 7'si tek yazarlı ve sadece 1'i ise 3 yazarlı olarak hazırlanmıştır. Konuyla ilgili

bilimsel makalelerin çoğunluğunun çok yazarlı ve özellikle 2 yazarlı olması, veri kaynağında lisansüstü tezlerden üretilen makalelerin bulunma durumu ile açıklanabilir.

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların konu ve amaç dağılımı

Tablo 5: Yansıtıcı Düşünmeye Yönelik Çalışmaların Konu ve Amaçlarının Dağılımı

Konu	Amaç	Makale	Tez	Toplam
		f	f	f
Türkçe Dersi	Tutum ve başarıya etki	-	2	2
	Genel ilkeler	1	-	1
Yazma	Akademik yazma	1	1	2
	Yaratıcı yazma	1	1	2
	Başarı, tutum, kaygıya etki	2	1	3
Okuma	Öz yeterlik algısı	1	-	1
Öğretim Programı	Öğretmen görüşleri	1	1	2
	Yansıtıcı düşünme eğitimi	-	2	2
	Durum tespiti	3	4	7
	Durum tespiti ve diğer olgularla ilişki	3	6	9
	Başarıya etki	1	-	1
	Aday görüşleri	1	-	1
	Sınıf yönetimi	1	-	1
Öğretmen Yetiştirme	Ölçme-değerlendirme	-	1	1
	Genel ilkeler	1	-	1
	Öğretmen yetiştirme	-	1	1
	Konuşma	1	-	1
Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi	Yazma öz yeterlik algısı	1	-	1
		19	20	39

Tablo 5'e göre, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarına dair çalışmalarda öğretmen yetiştirme, okuma, yazma, Türkçe dersinde kullanım ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (YDOTÖ) konularının tercih edildiği görülmektedir. Belirlenen konu başlıklarından en fazla öğretmen yetiştirme sürecinde (f=22) yansıtıcı düşünme uygulamalarına yer verildiği belirlenmiştir. Bu çalışmaların ise öğretmen ve adayların mesleki becerilerini geliştirmede yansıtıcı düşünme eğitiminden yararlanma (f=2), yansıtıcı düşünme düzeyine ilişkin durum tespiti yapma (f=7) ve diğer olgularla ilişkisini inceleme (f=9) ayrıca hizmet öncesi eğitimde başarıya ve sınıf yönetimindeki etkisini tespit etme, yansıtıcı düşünmeye ilişkin adayların görüşlerini alma, ölçme ve değerlendirme sürecinde yararlanma gibi amaçlarla yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu konu alanını yazma eğitiminde yansıtıcı düşünme becerilerinden yararlanma takip etmektedir. Yazma başarı, kaygı ve tutumu, akademik yazma ve yaratıcı yazma üzerinde yansıtıcı düşünme uygulamalarının etkisini belirlemeye yönelik 7 farklı çalışma yapılmıştır. YDOTÖ sürecinde yansıtıcı düşünmeden yararlanmaya dair 3 makale ve 1 lisansüstü tezin hazırlanması ise dikkat çekmektedir. Bunlarla beraber Türkçe dersindeki akademik başarı ve tutum üzerinde yansıtıcı düşünme uygulamaların etkisini belirlemek için de 1 makale ve 2 lisansüstü tez veri kaynağında bulunmaktadır. Hem ana dili olarak hem de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme ve öğretim uygulamalarının kullanımına dair birer alanyazın derleme makalesinin yer alması da önemli bulgulardandır. Yine yansıtıcı düşünmenin yazma öz yeterlik algısında olduğu gibi okuma öz yeterlik algısı üzerinde de etkisi de 1 makalede incelenmiştir. Türkçe dersi öğretim programının yansıtıcı düşünmeye dair özelliklerini öğretmen görüşlerine göre değerlendiren 1 makale ve 1 lisansüstü tez çalışmasının da var olduğu bulgular arasında yer almaktadır. Bu bulgu, yansıtıcı düşünmenin ana dili ve YDOTÖ alanlarında çok yönlü incelendiğini, öğrenme – öğretme

sürecinde yer bulduğunu göstermektedir. Ancak yansıtıcı düşünmenin program geliştirmedeki yerini ve dil becerileri ile doğrudan ilişkisini konu alan çalışmaların az oluşu ise dikkat çekmektedir.

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların araştırma yöntem ve desenleri

Tablo 6: Yansıtıcı Düşünmeye Yönelik Çalışmaların Araştırma Yöntem ve Desenleri

Yöntem	Desen	Makale	Tez	Toplam
		f	f	f
Nicel	Tarama	6	10	16
	Deneysel	4	7	11
Nitel	Eylem Araştırması	2	1	3
	Fenomenoloji	3	-	3
	Durum Çalışması	1	-	1
Karma	Deneysel + Eylem Araştırması	-	1	1
	Tarama + Fenomenoloji	1	1	2
	Alanyazın Derleme	2	-	2
		19	20	39

Tablo 6'ya göre, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerileri konu alan çalışmaların çoğunda nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nicel araştırma yöntemini kullanan çalışmalarda en fazla tarama (f=16) daha sonra deneysel (f=11) desenler uygulanmıştır. Konuyla ilgili nitel araştırma yöntemini kullanan çalışmalarda ise eylem araştırması (f=3), fenomenoloji (f=3) ve durum çalışması (f=1) desenleri tercih edilmiştir. Karma yöntemi esas çalışmalarda ise deneysel ve eylem araştırması ile tarama ve fenomenoloji desenleri bir arada kullanılmıştır. Araştırma yöntem ve desenlerine dair bulgular, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan çalışmalarda genel olarak durum tespiti yapmaya dair bir araştırma eğiliminin olduğunu göstermektedir. Bu eğilime uygun olarak tarama ve fenomenoloji modelleri daha fazla tercih edilmiştir. Bunun yanında deneysel ve eylem araştırması modelleri ile gerçekleştirilen araştırmalar ise yansıtıcı düşünme uygulamalarını Türkçe öğretimi sürecine yerleştirme eğiliminin bir göstergesidir. Bunlarla birlikte yansıtıcı düşünmenin Türkçe öğretimindeki yeri ve nasıl kullanılacağına dair ilkeleri açıklayan 2 alanyazın derlemesinin yapılması olması önemlidir.

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların örneklem özellikleri

Tablo 7: Yansıtıcı Düşünmeye Yönelik Çalışmaların Örneklem Özellikleri

Örneklem	Makale	Tez	Toplam	
	f	f	f	
4. Sınıf	2	1	3	
5. Sınıf	-	1	1	
7. Sınıf	1	1	2	
8. Sınıf	-	1	1	
Yabancı Öğrenci	2	-	2	
Türkçe Öğretmen Adayı	4	10	14	
Türkçe Öğretmeni	5	4	9	
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmen Adayı	2	1	3	
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretmeni	1	1	2	
Alanyazın	2	-	2	
		19	20	39

Tablo 7'ye göre, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerileri konu alan çalışmalarda Türkçe öğretmeni (f=9) ve adaylarının (f=14) örneklem olarak tercih edildiği görülmektedir. Bunu yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerini ve Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarını

örneklem alan makale ve tezler izlemektedir. Yine ilkökul 4. sınıf (f=3), ortaokul 5. sınıf (f=1), 7. sınıf (f=2) ve 8. sınıf (f=1) öğrencilerini örnekleme alan çalışmalar da veri kaynağında yer almaktadır. Ancak ilkökul ve ortaokul düzeyinin bir bütün olarak ele alan bir çalışma bulunmamaktadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencileri örneklem alan 2 makaleye ulaşılması dikkat çekmektedir. Bu bulgu, öğretmen ve adaylara yansıtıcı düşünme becerilerinin kazandırılmasının Türkçe öğretimindeki hedeflere ulaşmada daha etkili olacağına dair bir eğiliminin olduğu şeklinde açıklanabilir. Yine örnekleme dair ulaşılan bulgular konuyla ilgili çalışmalarda tercih edilen araştırma yöntemlerinin çoğunlukla nicel modellerden olması ile örtüşmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini, öğretimini ve öğrenme sürecini konu alan bilimsel makale ve lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerini belirlenmeyi amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan ilk makale ve tezin 2004 yılında yayınlandığı, en fazla çalışmanın ise 2019 yılına tarihlendiği tespit edilmiştir. 2013, 2016, 2018 yıllarında da Türkçe öğretimi ile ilgili yansıtıcı düşünme konulu çalışmalarda bir artış eğilimi gözlenmiştir. Şentürk ve Yazar'ın (2021) Türkçe öğretimi ile ilgili tezlere, Maden ve Önal'ın (2021) ve Çelebi vd., (2019) ise yabancı dil olarak Türkçe öğretimi tezlerine dair araştırmasında da 2019 yılında daha fazla çalışmanın yapıldığı belirlenmiştir. Eğmir, Beycan ve Dede'nin (2020a) yansıtıcı düşünme uygulamalarına dair tezleri analiz ettiği araştırmasında ise konuyla ilgili en fazla 2017 yılında tezin tamamlandığı ancak 2015 yılından sonra bir artışın olduğu tespit edilmiştir. Yine Eğmir'in (2019) öğretmen eğitiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarına ilişkin makale ve tezleri incelediği çalışmasında ise 2012 yılından sonra bir artış eğiliminin söz konusu olduğu görülmüştür. Batur ve Özcan'ın (2020) eleştirel düşünme üzerine tezleri bibliyometrik analize tabi tuttuğu araştırmasında ulaşılan bulgular ise 2019 yılına dair sonuçları desteklemektedir. Konuyla ilgili 2004 yılından bugüne 19 bilimsel makale ve 20 lisansüstü tez çalışmasının tamamlandığı görülmüştür. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeyi konu alan bilimsel makalelerin çoğu iki yazarlıdır.

Veri kaynağındaki lisansüstü tez çalışmalarının çoğunun yüksek lisans türünde olduğu, doktora düzeyinde ise 6 tezin tamamlandığı belirlenmiştir. Eğmir vd. yansıtıcı (2020a) ve yaratıcı (2020b) düşünme ile ilgili lisansüstü tezleri incelediği çalışmalarda da bu yönde sonuçlara ulaşılmıştır. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeyi konu alan lisansüstü tezler 13 farklı üniversitede tamamlanmıştır. Bu üniversiteler arasında 4 tez çalışması ile Gazi Üniversitesi ilk sırada gelmektedir. Batur ve Özcan'ın (2020) eleştirel düşünme üzerine hazırlanan tezlere dair analizinde de en fazla çalışmanın Gazi Üniversitesi'nde tamamlandığı belirlenmiştir. Türkçe öğretimi ile ilgili çalışmalarda da bu sonuç örtüşmektedir (Çelebi vd., 2019; Maden ve Önal, 2021). Ardından 3'er tez ile Fırat ve Niğde Ömer Halis Demir Üniversiteleri gelmektedir. Bunların dışındaki 10 üniversitede birer tez çalışması hazırlanmıştır. Bu sonuç, bir üst düzey düşünme becerisi olan yansıtıcı düşünmenin Türkçe öğretiminde bağımsız bir değişken olarak öğretim sürecinde, öğretmen yetiştirmede, program geliştirmede ve diğer bilişsel – duyuşsal olguların yönelimleri üzerinde uygulanmasına dair farklı üniversitelerde lisansüstü çalışmalara konu olduğunu göstermektedir. Yine kuruluş tarihi itibarıyla hem eski hem de yeni olarak nitelendirilen üniversitelerde konunun ilgi görmesi, Türkçe öğretimi alanında yansıtıcı düşünmenin lisansüstü düzeyde giderek yaygınlık kazanan bir konu olduğunu göstermektedir.

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmalarda daha çok öğretmen yetiştirme konusunun işlendiği tespit edilmiştir. Bu konu alanındaki çalışmalarda genellikle Türkçe öğretmeni, Türkçe öğretmeni adayı, Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adayı, yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme düzeylerinin, yansıtıcı düşünme becerilerinin bilişsel ve duyuşsal diğer olgularla ilişkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Yansıtıcı düşünme, öğretmenin eğitim sürecine eleştirel bir tavırla bakmasına ve kendinin farkına varmasına yardımcı olmaktadır (Farrell, 2003; Heydarnejad, Ebrahimi ve Najjari, 2018; Yost, Sentner ve Frolenza-Baily, 2000). Bahsedilen nitelik öğretmen yetiştirmeye dair sonuçları temellendirmektedir. Eğmir'in (2019) öğretmen eğitiminde yansıtıcı düşünme uygulamaları üzerine yapılmış çalışmaları analiz ettiği araştırmasında ulaşılan konu dağılımı bu sonucu desteklemektedir. Yine Eğmir vd. (2020a) konuyla ilgili lisansüstü tezleri incelediği araştırmasında ulaşılan başarı, tutum ve diğer olgularla ilişkiye dair tespitler bu sonuçlarla örtüşmektedir. Ayrıca Batur ve Özcan'ın (2020) eleştirel düşünmeye yönelik tezlerin konularına dair durum tespiti ve farklı değişkenlerin etkisi ile ilgili araştırma sonuçları ile de benzerlik göstermektedir. Yine adayların yansıtıcı düşünmeye dair görüşlerini, yansıtıcı düşünme uygulamalarının hizmet öncesi akademik başarılarına, sınıf yönetimi becerilerine, ölçme ve değerlendirme sürecindeki etkisini amaç edinen çalışmaların da yapıldığı ulaşılan sonuçlar arasındadır. Bunun yanında veri kaynağındaki makale ve tezlerde okuma ve yazma eğitiminde, Türkçe dersinde ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerinden yararlanmanın amaçlandığı görülmüştür. Özellikle yazma eğitiminde yansıtıcı düşünmenin akademik yazma, yaratıcı yazma, yazma başarısı, kaygısı ve tutumu üzerine etkisini belirlemeyi amaçlayan çalışmalar dikkat çekmektedir. YDOTÖ sürecinde yansıtıcı düşünmeden yararlanmaya dair 1'i lisansüstü tez olmak üzere 4 çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda öğretmen eğitimi, uygulama esas ve ilkeleri, yazma ve konuşma eğitiminde yansıtıcı düşünmeden yararlanma amaçlanmıştır. Hem ana dili olarak hem de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme ve öğretim uygulamalarına dair esas ve ilkeleri açıklayan birer alanyazın derleme makalesinin var olduğu önemli sonuçlardandır. Bu sonuç, yansıtıcı düşünmenin ana dili ve YDOTÖ alanlarına etkisinin ve uygulamadaki yerinin çok yönlü incelendiğini, öğrenme – öğretme sürecinde yer bulduğunu göstermektedir. Buna karşın yansıtıcı düşünmenin program geliştirmedeki yerini ve dil becerileri ile doğrudan ilişkisini konu alan çalışmaların az oluşu ise dikkat çekmektedir.

Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerileri konu alan çalışmaların çoğunda nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Veri kaynağındaki makale ve tezlerde nicel desenlerden en fazla tarama daha sonra deneysel desenler kullanılmıştır. Eğmir vd. (2020a) yansıtıcı düşünme uygulamalarına dair tezleri incelediği araştırmasında da daha çok nicel araştırma desenlerinin tercih edildiği görülmüştür. Yılmaz'ın (2018) düşünme becerileri ile ilgili lisansüstü tezleri incelediği araştırmasında da nicel araştırma desenleri daha fazla kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Nicel araştırma desenlerinin kullanımına ilişkin eğilim Dumitru, Elen, Papatthasiou ve Tsaras'ın (2018) eleştirel düşünme uygulamalarına yönelik çalışmasında da görülmektedir. Nitel araştırma yöntemini tercih eden çalışmalarda ise sırayla eylem araştırması, fenomenoloji ve durum çalışmasından yararlanılmıştır. Eğmir'in (2019) öğretmen eğitiminde yansıtıcı düşünme konulu makale ve tezlere dair araştırmasında ise daha çok nitel araştırma yönteminin tercih edildiğini tespit edilmiştir. Karma yöntem ile gerçekleştirilen çalışmalarda deneysel desen ve eylem araştırması, tarama ve fenomenoloji birlikte kullanılmıştır. Bu sonuç, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan çalışmalarda genel olarak durum tespiti yapmaya dair bir araştırma eğiliminin olduğunu göstermektedir. Nitekim tarama ve fenomenoloji modelini

kullanan çalışmaların öne çıkması bunu kanıtlamaktadır. Bunun yanında deneysel ve eylem araştırması modelleri ile gerçekleştirilen araştırmalar ise yansıtıcı düşünme uygulamalarını Türkçe öğretimi sürecine yerleştirme eğiliminin bir göstergesidir. Ayrıca veri kaynağındaki çalışmalarda örneklem olarak daha çok öğretmenler ve öğretmen adayları tercih edilmiştir. Eğmir vd. (2020a) araştırmasında ise ilkökul ve ortaokul düzeyi öğrencilerin daha çok örneklem olarak tercih edildiği belirlenmiştir. Akdemir ve Karakuş'un (2016) çalışmasında da ilkökul ve ortaokul düzeyinin daha çok örnekleme alındığı görülmüştür. İlkokul ve ortaokulun bazı sınıflarından, yabancı öğrencilerden de örneklem alınmıştır. Ancak bu sonuç, konu dağılımındaki öğretmen yetiştirme eğilimi ile örtüşmektedir. Bu sonuç, yansıtıcı düşünme becerilerinin öncelikle öğretmen ve adaylara kazandırılmasının, var olan durumun tespitinin, Türkçe öğretimindeki hedeflere ulaşmada daha etkili olacağına dair bir eğilimin varlığını ortaya koymaktadır.

Araştırma sonucunda, Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme becerilerini konu alan 19 bilimsel makale ile 14'ü yüksek lisans 6'sı doktora olmak üzere 20 lisansüstü tez çalışmasının yayınlandığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili ilk makale ve tezin 2004 ve en fazla çalışmanın ise 2019 yılında hazırlandığı görülmüştür. Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerin 13 farklı üniversitede hazırlandığı, ayrıca konuyla ilgili en fazla lisansüstü tezin Gazi Üniversitesi'nde daha sonra Fırat ve Niğde Ömer Halis Demir Üniversitelerinde tamamlandığı belirlenmiştir. Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik çalışmaların daha çok öğretmen yetiştirme ile ilgili olduğu ardından okuma ve yazma eğitimi, ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konularının geldiği ortaya konulmuştur. İncelenen makale ve tezlerde çoğunlukla nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bununla birlikte veri kaynağındaki çalışmalarda örneklem olarak daha çok öğretmenler ve öğretmen adaylarının seçildiği şekilde sonuçlara ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Yansıtıcı düşünmenin Türkçe öğretim programındaki yerini irdeleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle Türkçe öğretim programı geliştirilirken yansıtıcı düşünme becerilerinden nasıl yararlanılacağına dair araştırmalar yapılabilir.

Yansıtıcı düşünme ve öğretim uygulamalarının dil becerileri üzerindeki etkisini ortaya koyan uygulamalı çalışmalar yapılabilir.

İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin yansıtıcı düşünme düzeylerini belirleme ve iyileştirmeye yönelik eylem araştırmaları ve deneysel denemelerden yararlanılabilir.

Kaynaklar

(*Veri kaynağındaki çalışmalar)

Akdemir, H. ve Karakuş, M. (2016). Yaratıcı drama yönteminin akademik başarı üzerine etkisi: bir meta-analiz çalışması. *International Journal of Active Learning*, 1(2), s. 55-67.

*Aktaş, B. Ç. (2016). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin eleştirel okuma özyeterlik algısı ve yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (elektronik)*, 15(59), s. 1186-1202.

Alp, S. ve Taşkın, Ç. Ş. (2008). Eğitimde yansıtıcı düşüncenin önemi ve yansıtıcı düşünceyi geliştirme. *Millî Eğitim Dergisi*, 178, s. 311-320.

- *Atasoy, B. (2009). *Web temelli eğitim ortamlarında yansıtıcı soruların öğrencilerin biliş üstü becerilerine, başarılarına ve verimliliğine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- *Ayçiçek, B., Yelken, T.Y. ve Yokuş, G. (2019). Hizmetiçi öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(3), s. 612-626.
- *Aydın, G. (2015). *Türk dili ve edebiyatı hizmet öncesi öğretmen eğitiminde yansıtıcı öğretim uygulamalarının akademik yazma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- *Aydın, G. (2018). Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının yansıtıcı öğretim uygulamalarıyla akademik yazma öğretimi üzerine görüşleri. *Tarih Okulu Dergisi*, 11(34), 1247-1279. Doi: 10.14225/Joh1298.
- *Baki, Y. (2019). Yaratıcı düşünme eğilimlerinin yansıtıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(5), 2147-2176. Doi: 10.29228/TurkishStudies.30250.
- *Başoğlu, D. A., ve Aksu Raffard, C. (2018). Reflective practices in learning Turkish pronunciation as a foreign language. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), s. 1112-1137.
- Batur, Z. ve Özcan, H. Z. (2020). Eleştirel düşünme üzerine yazılan lisansüstü tezlerinin bibliyometrik analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(2), 834-854.
- *Bozdemir, G. B. (2016). *Öğretmenlerin epistemolojik inançları ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- *Bölükbaş, F. (2004). Yansıtıcı öğretim ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. *Dil Dergisi*, 126, s. 19-28.
- *Bölükbaş, F. (2004). *Yansıtıcı öğretimin (Reflective teaching) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutum ve başarıları üzerindeki etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- *Can, C. ve Canbulat A. N. K (2019). Effect of using reflective diaries in teaching Turkish on bilingual students' academic achievement and writing skills. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19(82), 1-26. Doi: 10.14689/ejer.2019.82.1.
- *Can, R. ve Altuntaş, B. (2016). Yansıtıcı günlük yazma uygulamasına ilişkin öğrenci görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1), s. 53-63.
- *Çarkıt, C. (2020). Reflective thinking in Turkish language education. *İlköğretim Online*, 1078-1090. Doi: 10.17051/ilkonline.2020.696692.
- *Çarkıt, C. ve İplik, Y. (2021). Ortaokul Türkçe derslerinde yansıtıcı düşünme becerisinin geliştirilmesine yönelik öğretmenlerin görüş ve uygulamaları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), s. 497-524.
- Çelebi, C., Ergül, E., Usta, B. ve Mutlu, M. (2019). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(3), s. 39-52.
- *Çınar, G. (2016). *Öğretmen adaylarının düşünme stilleri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

- *Dilekli, Y. ve Orakçı Ş. (2019). Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), s. 1517-1539. Doi: 10.26466/opus.550187.
- Dolapçioğlu, S. D. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Dumitru, D. E., Elen, J., Papathanasiou, I. V., and Tsaras, K. (2018). A European review on critical thinking educational practices in higher education institutions. *CrithinkEdu*. ISBN 978-989-704-258-4.
- *Durdukoca, Ş. F., ve Demir, M. (2013). İlköğretim öğretmenlerin bazı değişkenlere göre yansıtıcı düşünme düzeyleri ve düşüncelerindeki öğretmen niteliklerinin yansıtıcı öğretmen niteliklerine uygunluğu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), s. 357-374.
- Eğmir, E. (2019). Öğretmen eğitiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarına ilişkin Türkiye’de yapılmış çalışmaların analizi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), s. 194-212.
- Eğmir, E., Beycan, F. ve Dede, A. (2020a). Yansıtıcı düşünme uygulamalarının etkisinin incelendiği lisansüstü tezlerin analizi. *Researcher: Social Science Studies*, 8(2), s. 62-80. Doi: 10.29228/rssstudies.42695.
- Eğmir, E., Keskin, A. and Pektaş, F. (2020b). Yaratıcı düşünme uygulamalarının etkisinin incelendiği lisansüstü tezlerin analizi. *Language Teaching and Educational Research (LATER)*, 3(1), s. 116-135. <https://doi.org/10.35207/later.709223>.
- *Elçi, Z. A. (2018). *Yansıtıcı düşünmeye dayalı yazma etkinliklerinin 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri, yazma tutumları ve yazma kaygıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- *Erdoğan, R. (2019). *İlkokul 4. sınıf Türkçe dersinde yansıtıcı düşünme destekli yaratıcı yazma çalışmalarının öğrencilerin yaratıcı yazma becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi.
- *Erdoğan, R. ve Ekinci Çelikpazu, E. (2020). İlkokul 4. sınıf Türkçe dersinde yansıtıcı düşünme destekli yaratıcı yazma çalışmalarının öğrencilerin yaratıcı yazma becerilerine etkisinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), s. 1436-1467.
- *Ergüven, S. (2011). *Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi.
- Farrell, T. S. (2003). *Reflective practice in action: 80 reflection breaks for busy teachers*. Corwin Press.
- Fichtner, (2005). Reflective learning - Problems and Questions Concerning a Current Contextualization of the Vygotskian Approach. In (Eds.) Hoffmann, M. H. G., Lenhard, J. and Seeger, F. In *Activity and Sign Grounding Mathematics Education* (pp.179-190). US: Springer.
- *Göçük, Ş. (2018). *Öğretmen adaylarının eleştirel ve yansıtıcı düşünme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- *Güney, K. (2008). *Mikro-yansıtıcı öğretim yönteminin öğretmen adaylarının sunu performansını ve yansıtıcı düşünmesine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.

- *Güvenç, H. (2011). Yansıtma materyalleriyle desteklenen işbirlikli öğrenmenin Türkçe öğretmeni adaylarının özdezenlemeli öğrenmelerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), s. 3-13.
- Heydarnejad, T., Ebrahimi, M., R., and Najjari, H. (2018). On the Associations among Critical Thinking, Reflective Thinking, and Emotions; A case of Iranian EFL Teachers. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*. 7(6), p. 97-103.
- Kaf Hasırcı, Ö. ve Sadık, F. (2009). Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin belirlenmesi. 18. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı (Sözlü Bildiri)*, İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- *Kalkay, İ. (2013). 6 - 7. ve 8. sınıf öğretim programlarının yansıtıcı düşünme becerilerini kazandırmaya ilişkin öğretmen görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- *Karakoç, C. (2019). Yansıtıcı düşünme beceri algılarının Türkçe öğretmenlerinin problem çözme beceri algılarını yordamasının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars: Kafkas Üniversitesi.
- Keskin, Ö. (2020). A case-based approach to reflective practice of pre-service secondary mathematics teachers for developing a holistic perception of teaching. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Bilkent Üniversitesi
- *Kılıç, H.H. (2010). İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri (Elazığ ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- *Kırnık, D. (2010). İlköğretim 5.sınıf Türkçe dersinde yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- *Koca, G. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme ve yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Niğde Üniversitesi örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi.
- *Köstekçi, E. (2016). Öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın: Bartın Üniversitesi.
- Maden, S. ve Önal, A. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), s. 42-56. DOI: 10.47714/uebt.878270.
- *Melanlıoğlu, D. ve Atalay T. D. (2016). Türkçe öğrenen yabancılar örneğinde yansıtıcı günlük kullanma ve yazma öz yeterliği arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), s. 56-76.
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education*. USA: JB Printing.
- Osterman, K. F. and Kottkamp, R.B. (1993). *Reflective practice for educators: Improving schooling through professional development*. Newbury Park, CA: Corwin Press.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), s. 323-343.
- Rodgers, C. (2002). Defining reflection: another look at john dewey ve reflectivethinking. *Teacher College Record*. 104(4), s. 842-886.
- *Şahan, H. H. ve Kalkay, İ. (2014). 6.-7. ve 8. sınıf öğretim programlarının yansıtıcı düşünme becerilerini kazandırma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri. *Turkish Studies (Elektronik)*, 9(8), s. 775-792.

- *Şahin, A. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 108-119.
- *Şanlı, Ş. V. (2016). *Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Şentürk, C., ve Yazar, İ. (2021). Türkçe öğretimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların analizi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 10(4), s. 258-276.
- Taggart, G.L., and Wilson, A.P. (2005). *Promoting reflective thinking in teachers: 50 action strategies*. California: Corwin Press.
- *Tican, C. (2013). *Yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretim etkinliklerinin öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine, eleştirel düşünme becerilerine, demokratik tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Tok, S. (2008). Yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına, performanslarına ve yansıtılmalarına etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(149), s. 104-117.
- Töman, U. (2015). *Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerindeki gelişimin öğretim süresi boyunca incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi
- *Urhan, İ. (2013). *Türkçe öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme ile öğretmen öz yeterlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi: Niğde Üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi.
- *Ustabulut, M. Y. (2019). *Yansıtıcı düşünme becerileri eğitiminin yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler ve Türkçe öğretimi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ustabulut, M. Y. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yansıtıcı düşünme becerisi*. Hiperyayın.
- *Ustabulut, M. Y. ve Kara, M. (2019). Yansıtıcı düşünme becerileri eğitiminin yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme sürecinin gelişimine etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), s. 122-146. <https://doi.org/10.35675/befdergi.503252>.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, A. ve Bal, M. (2015). Dil becerilerinin öğretiminde yansıtıcı rol. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(1), s. 278-293.
- Yılmaz, N. Y. (2018). Düşünme becerilerine ilişkin lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Öğrenme Teknolojileri Dergisi*, 1(1), s. 32-38.
- Yorulmaz, M. (2006). *İlköğretim I. kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye ilişkin görüş ve önerileri (Diyarbakır İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Yost, D., Sentner, S., and Frolenza-Baily, A. (2000). An examination of the construct of critical reflection: Implications for teacher education programming in the 21st century. *Journal of Education*, 51(1), p. 31-6.
- YÖK, (2007). www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/aciklama_programlar/aa7bd091-9328-4df7-aafa-2b99edb6872f.

Extended Abstract

Today's understanding of education is based on the active effort of the individual to make sense of the information. In this process, thinking and the mental processes that occur in the realization of thinking gain importance. Thinking enables people to benefit from the knowledge and skills they have acquired through their lives, in other words, from their experiences. Thinking is a feature that distinguishes humans from other living things. For this reason, it is necessary to examine, develop and solve the problems of the individual's thinking power and ability. Based on this, the education system aims to develop thinking skills and use them effectively in the learning process. As a matter of fact, thinking skills are a subject that is emphasized in the curricula and tried to be used in terms of purpose, content, learning-teaching process and assessment-evaluation. Thinking skills affect learning-teaching activities in many ways today. Critical thinking, analytical thinking, creative thinking, and reflective thinking are the thinking skills that come to mind first.

Reflective thinking allows the individual to create awareness through their experiences, beliefs, perceptions, attitudes and observations. Thus, the individual can synthesize his past experiences, turn them into positive behaviors and interpret them critically. Reflective thinking enables both school-age students and teachers to self-regulate. In this way, students realize the learning action completely, carefully and adapting it to real life, while teachers control the teaching action with their past knowledge, observations, beliefs and observations, and discover ways to increase efficiency. Reflective thinking can be seen as a new concept in terms of educational programs. However, the primary education programs put into practice in the 2005 and 2006 academic years aimed to educate students to think critically, be creative, solve problems, act empathetically, and analyze-synthesize together with the content of the course. Curriculum in practice also maintains this approach and has determined competencies in thinking skills such as taking initiative and learning to learn. Following the primary education curriculum, teacher training programs that entered into force in the 2006-2007 academic year are based on training teachers who can solve problems, think critically and teach learning. In addition, the teacher training process is aimed to provide teacher candidates with a high level of talent. When the scientific studies on reflective thinking in Turkey are examined, it is seen that it is generally studied in the context of primary school teachers, classroom teachers and biology teachers. In the field of Turkish language teaching, studies on reflective thinking about teachers and students are very limited. In the literature, some studies examine the researches on higher-order thinking skills from a holistic perspective. Some studies examine postgraduate theses on critical and creative thinking, studies on reflective learning practices, postgraduate theses on reflective thinking in teacher education and analyze them according to their various characteristics. On the other hand, there is no study in which the research tendencies of the studies on reflective thinking practices in Turkish language teaching are revealed with a holistic perspective.

This research aims to determine the research tendencies of scientific articles and graduate theses on reflective thinking skills, teaching, and the learning process in Turkish language teaching. The research was carried out with the qualitative research method. Qualitative research aims to evaluate social events and phenomena with their natural appearances. For this, they benefit from observations, interviews and documents. Accordingly, document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. The research tendencies of the articles and theses on reflective thinking skills in Turkish teaching have been tried to be presented realistically and holistically as they exist, with document analysis. The research data source consists of scientific articles and postgraduate theses, prepared until June 2021, on reflective thinking skills in Turkish language teaching. The data source is limited to scientific articles published in the Turkish Academic Network and Information Center (ULAKBİM) TR Index and graduate theses in the Council of Higher Education (YÖK) Thesis Center. To create the data source, the determined keywords were written to the search engines. Studies on higher-order thinking skills in Turkish language teaching were excluded from the scope. However, studies on the reflective thinking characteristics of teachers and candidates and in which Turkish and Turkish language and literature teachers and candidates were preferred in the sample were included in the data source. In addition, articles and postgraduate theses published/prepared until 06.06.2021 were determined. The document analysis method was used to collect data. The data obtained from the research were analyzed by descriptive analysis. Based on the consensus of the researcher and the expert, the data in the classification form were collected under themes. The data are presented in tables with frequency values.

It has been determined that 19 scientific articles on reflective thinking skills in Turkish language teaching and 20 postgraduate thesis studies, 14 of which are master's and 6 are doctoral, have been

published. It was seen that the first article and thesis on the subject were prepared in 2004, and most studies were prepared in 2019. It was determined that most postgraduate theses on the subject were completed at Gazi University, then at Fırat University and Niğde Ömer Halis Demir University. It has been revealed that the studies on reflective thinking in Turkish language teaching are mostly about teacher training, followed by reading and writing education, teaching Turkish as a mother tongue and a foreign language. . Mostly, the quantitative research method was preferred in the articles and theses. However, it was concluded that more teachers were chosen as samples in the studies in the data source.